

به تعبیر شاعر «انسان» را رعایت کنیم. در سیاست هم همین گونه است و باید حقوق خویشاوندی سیاسی را ذیل نظام باورها رعایت کنیم.

● عالی‌ترین جلوه وفاق

حضرت امام (ره) در نهضت شکوهمند خود عالی‌ترین جلوه وفاق را به نمایش گذاشت. مغناطیسی بود که همه دل‌ها و همه سلاطین و همه علایق را جذب خود کرد. امام (ره) به دلیل حکمت و معرفتی که در دل داشت، توانست اقیانوسی از انسان‌ها را در سخت‌ترین شرایط برمدار همدلی هدایت کند. بیشترین تأکید امام (ره) بر وحدت و انسجام بوده است. حضرت امام (ره) در همان مباحث ولایت فقیه می‌گویند اگر کسی فقه را جدا جدا ببیند و همه بخش‌هایش را کنار هم و کلی ببیند، به برقراری حکومت اسلامی می‌رسد و این نشان‌دهنده نگاه سیستماتیک حضرت امام (ره) است.

بنده در سخنان پیش از خطبه نماز جمعه تهران در ۱۷ مرداد ۱۳۸۲ چهارچوب نظری وفاق ملی را بیان کردم و گفتم منظور از وفاق و همدلی این است که با حفظ تفاوت بینش‌ها و گرایش‌ها و با حفظ همه اصول، بردار تمام توان و تلاش ما در کشور به یک سمت و به سوی یک هدف باشد. این هدف و آرمان به صورت شفاف و مدون در قانون اساسی ما متبلور شده است.

● رهبری برمدار همدلی

شاخص مهم برای وفاق و همدلی، التزام عملی به قانون اساسی و اندیشه‌های امام و رهبری است. اکنون بیشتر از گذشته بر این باورم که در اقیانوس پرتلاطم جهان امروز، سرشنینان کشتی انقلاب و ایران، نباید توان و تلاش یکدیگر را خنثی کنند، باید همه در یک سمت پارو بزنند و از یک کشتی بان تبعیت کنند. پس اولین شرط وفاق ملی «وحدت در اصول» است و اولین شرط وحدت در اصول «رواداری» است. از این منظر، دعوت به وفاق هم تکلیف انقلابی و ملی و هم برخاسته از «عقلانیت سیاسی» و «خردمندی ملی» است. امام راحل قدس ا... نفسه الزکیه و رهبر معظم انقلاب در همه ادوار دعوت به وفاق و همدلی و پرهیز از تفرقه کرده‌اند. در واقع یکی از آن عواملی که امام (ره) چندین بار بر آن تأکید کرده است پرهیز و انذار تفرقه در میان دوستان انقلاب است. شهید مطهری هم در بررسی نهضت‌های اسلامی در ۱۰۰ ساله اخیر می‌گویند یکی از عوامل مهم انحراف تاریخ مشروطیت این بود که بعد از پیروزی، نیروهای خودی را به جان همدیگر انداختند و آن کسانی که تا دیروز طرفدار استبداد و کار چاق کن ظالمان بودند، پست‌ها و منصب‌ها و تربیون‌های انقلاب مشروطه را در دست گرفتند.

● نقد سازنده با رعایت «همبستگی ملی»

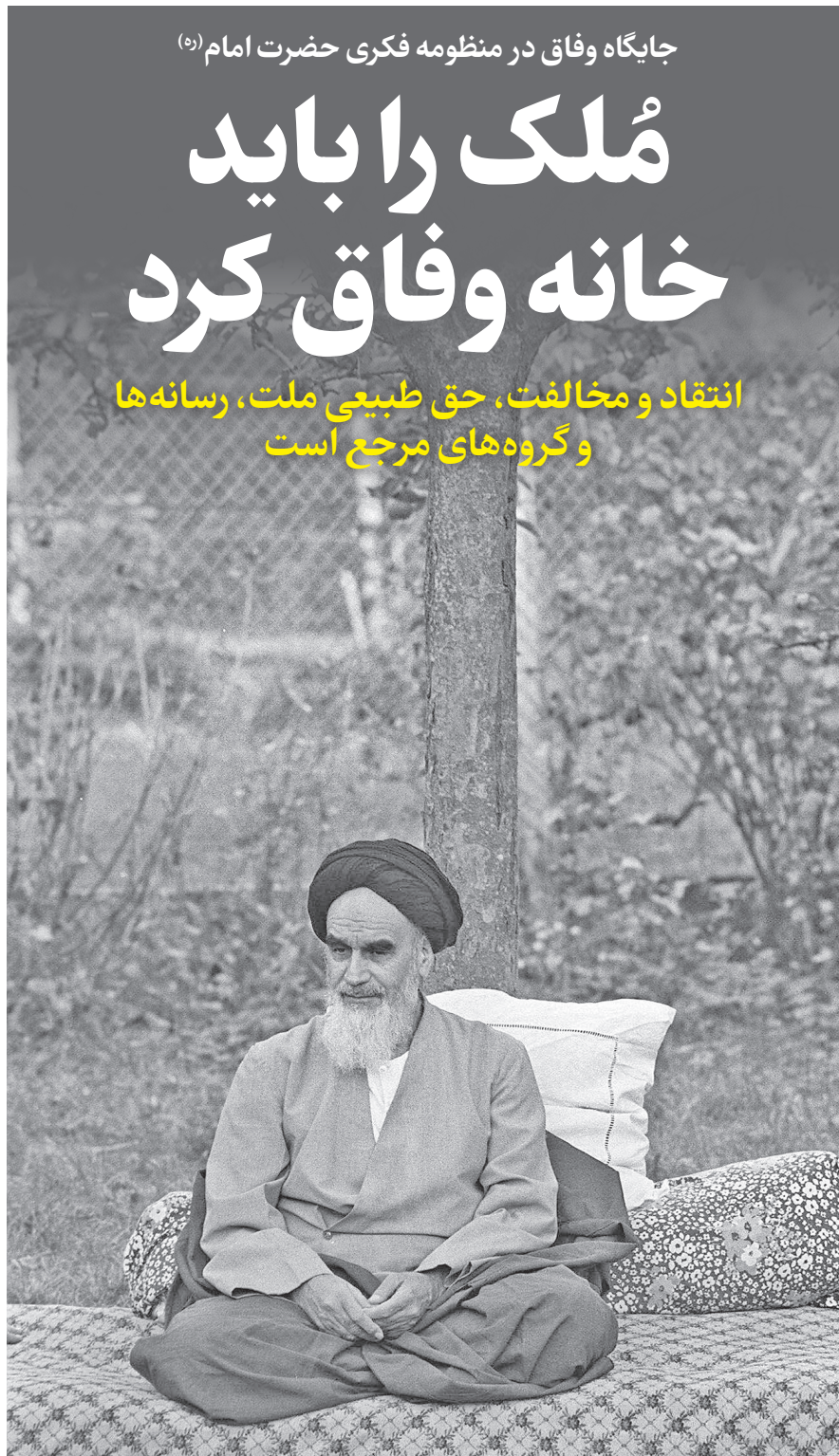
دوستان انقلاب در هر گرایشی که هستند دوست انقلاب هستند. یاران انقلاب در هر تقسیم‌بندی که واقع شوند یار انقلاب و خودی محسوب می‌شوند. نباید با دعوای بی حاصل وقت کشور گرفته شود. بدبینی و بدگویی قطاع الطریق وحدت است. برای همین مانند گذشته اعتقاد دارم که باید تمام گروه‌ها و نهادها «وفاق ملی» را خط قرمز همه اظهارنظرها، حرکت‌ها و اقدامات‌شان بدانند. البته نقد و انتقاد و مخالفت، حق طبیعی رسانه‌ها و گروه‌های مرجع و همه ملت است. نقد و انذار هدیه بزرگ الهی است که تصمیمات حکمرانان زیر ذره‌بین و محل بررسی و گفت‌وگو باشد. نقد که سهل است، به عقیده امام (ره) حتی تخطئه هم یک هدیه بزرگ الهی است ولی شرط آن رعایت «همبستگی ملی» و «عقلانیت سیاسی» است.

حضرت علی (ع) در خطبه ۱۶۹ نهج‌البلاغه نسبت به ناکثین و کسانی که اول بیعت کردند و بعد بیعت شکستند و شمشیر به روی او کشیدند فرمودند: این گروه همگی با امارت و حکومت من مخالف و دشمن هستند و این عیبی ندارد اما شاصبر مالم آخف علی جماعتکم، من تا روزی مخالفت را برمی‌تابم که به صف واحد مردم لطمه وارد نیاید، تشدت در جامعه ایجاد نشود. نیروهای انقلاب را پاره پاره نکنند. فَأَنْهَمُ إِنْ تَقَمُوا عَلَي فَيَالِهَ هَذَا الرَّأْيُ

جایگاه وفاق در منظومه فکری حضرت امام (ره)

مُلک را باید خانه وفاق کرد

انتقاد و مخالفت، حق طبیعی ملت، رسانه‌ها و گروه‌های مرجع است

● وفاق؛ مشی انسان‌های موحد

وحدت در منظومه فکری امام خمینی (ره)، «اعتصام» به «ریسمان الهی» است. «اعتصام» یعنی چنگ زدن. «وحدت» به لحاظ لغوی و مفهومی با «توحید» رابطه مستقیم دارد. دل‌های انسان‌های موحد واقعی پذیرای وفاق و وحدت است. وحدت در مسیر تعالی معنا می‌دهد. بنابراین امام (ره) در این زمینه می‌فرمایند: «هر اجتماعی مطلوب نیست، واعتصموا بحبل الله مطلوب است... مردم را دعوت کنید به وحدت. دعوت کنید به اینکه گروه گروه نشوند.» آن اجتماعی مصداق وفاق را دارد که دل‌های‌شان واحد و اهداف‌شان واحد باشد. چنین جماعتی دست خداوند بر سر اوست: «يَذَّالِلُ اللَّهُ مَعَ الْجَمَاعَةِ» وفاق در زندگی یعنی حقوق خویشاوندی انسانی را رعایت کنیم یا

✎ محسن اسماعیلی | استاد دانشگاه تهران و معاون راهبردی و امور مجلس رئیس‌جمهور

برای کشف منظومه فکری و هندسه سیاسی حضرت امام (ره) باید هم سیر حرکت انقلابی ایشان از شروع نهضت و هم سیره رفتاری و اخلاقی ایشان را بررسی کرد. حضرت امام (ره) درحالی که اصرار به وحدت عمومی داشت اما مانع شنیدن صداهای متفاوت و منتقد نبود. امام خمینی (ره) در بیان مبانی وحدت با اشاره به آیه شریفه «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَ لَا تَفَرَّقُوا» (آل عمران: ۱۰۳) معتقد بود که رمز پیروزی در وحدت کلمه است و می‌فرمود اگر این وحدت کلمه را حفظ کنیم، تا آخر پیروز هستیم.